

POSTANOWIENIE

Dnia 19 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania M. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Chorzowie
o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 września 2024 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 5 grudnia 2022 r., sygn. akt III AUa 291/22,

- I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- II. odstępuje od obciążania M. G. kosztami zastępstwa procesowego strony przeciwnej w postępowaniu kasacyjnym,**
- III. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Katowicach - na rzecz adwokata P. W. Kancelaria Adwokacka z siedzibą w K. kwotę 240,00 (dwieście czterdzieści) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług, wraz z odsetkami, o których mowa w art. 98 § 1¹ k.p.c. - tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej skarżącemu z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Decyzją z 19 lipca 2018 r. (Nr: [...]) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Chorzowie, po rozpoznaniu wniosku z 23 maja 2018 r. odmówił ubezpieczonej M. G. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, z uwagi na orzeczenie z 12 lipca 2018 r. Komisji Lekarskiej ZUS stwierdzające, iż M. G. nie jest niezdolna do pracy.

Wyrokiem z 20 grudnia 2021 r. (sygn. akt X U 1896/18) Sąd Okręgowy w Katowicach X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w sprawie M. G. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Chorzowie o prawo do renty: zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od 1 lipca 2018 r. - na stałe oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Chorzowie na rzecz ubezpieczonej kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Na skutek apelacji organu rentowego Sąd Apelacyjny w Katowicach III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 5 grudnia 2022 r. (sygn. akt III AUa 291/22) zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach wniosła do Sądu Najwyższego odwołująca, zaskarżając rozstrzygnięcie Sądu w całości, zarzucając naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

1. art. 367 § 3 k.p.c. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP poprzez rozpoznanie sprawy cywilnej, jako sąd drugiej instancji, w składzie jednego sędziego, podczas gdy ogranicza to prawo skarżącej do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy, ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego, a w konsekwencji prowadzi do nieważności postępowania;

2. art. 224 § 1 k.p.c. i art. 235² § 1 pkt. 2 i 5 k.p.c. poprzez brak dopuszczenia dowodu z opinii biegłego lekarza o specjalizacji w zakresie chirurgii, mimo że w świetle ustalonych okoliczności faktycznych konieczność przeprowadzenia tego dowodu jest oczywista z punktu widzenia wyjaśnienia sprawy i porównania dotychczas sprzecznych sobie stanowisk biegłych różnych specjalizacji, co w konsekwencji doprowadziło do nierozpoznania istoty sprawy.

W związku ze stawianymi zarzutami skarżąca wniosła o:

1. przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy;

2. uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia, w tym o rozpoznanie i zasądzenie dla skarżącej kosztów postępowania według norm prawem przepisanych, w tym również kosztów postępowania za obie instancje i postępowania wywołanego niniejszą skargą kasacyjną w trybie art. 398⁴ § 1 pkt 3 i art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

Jako pierwszą podstawę wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała na uchybienie, jakiego dopuścił się Sąd II instancji, skutkujące w jej ocenie nieważnością postępowania - art. 398⁹ § 1 pkt. 3 k.p.c. Skarżąca przywołała m.in. argumentację Sądu Najwyższego, wyrażoną w uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego mającej moc zasady prawnej z 26 kwietnia 2023 r. (III CZP 6/22).

Kolejną z podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, którą wskazuje skarżąca, jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów - art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Uzasadniając wniosek w tym zakresie skarżąca sygnalizuje, że w dyskursie prawnym wyraźnie dostrzegalna jest rozbieżność w orzecznictwie sądów, w tym w szczególności w judykaturze Sądu Najwyższego, w przedmiocie rozumienia i interpretacji art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zakresie tego, czy odstępstwo od zasady kolegialności składów wydających wyroki w postępowaniu odwoławczym w ślad za art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 specustawy stanowi naruszenie zasady prawa do sądu wyrażonej w art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, a w konsekwencji czy prowadzi do nieważności postępowania. Jak zaznacza skarżąca, szczególnie istotne ze względu na powoływane rozbieżności w orzecznictwie jest to, że pomimo związania sądów wykładnią stosowaną w uchwale III CZP 6/22 i nadaną mocą zasady prawnej, Sąd Najwyższy w innym rozstrzygnięciu wprost wskazuje, iż nie podziela stanowiska wyrażonego w tejże uchwale (postanowienie Sądu Najwyższego z 15 marca 2023 r., I CK 4340/22).

W odpowiedzi na wywiedzioną skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na brak wystąpienia powołanych w skardze przesłanek, a to nieważności postępowania oraz potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne

wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, w przypadku przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania - o jej oddalenie oraz zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego przed Sądem Najwyższym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia i merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie należy przypomnieć, że skarga kasacyjna podlega badaniu (na etapie przedsądu) w zakresie spełnienia przez nią warunków formalnych. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Nakładając na skarżących obowiązek wskazania i uzasadnienia oznaczonej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, czyli tak zwanego przedsądu, ustawodawca zagwarantował, że skarga kasacyjna, jako nadzwyczajny środek zaskarżenia prawomocnych orzeczeń, będzie realizować funkcje publicznoprawne. Ograniczenie przesłanek, wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. do czterech ma, w konsekwencji, zapewnić, że przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ustrojowo i procesowo będzie uzasadnione jedynie w tych przypadkach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne, a skarga nie stanie się instrumentem wykorzystywanym w każdej jednostkowej sprawie. Ostatecznie, nie w każdej sprawie, nawet takiej, w której prawomocne orzeczenie zostało wydane w warunkach błędu w subsumpcji, czy też wyniku wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. W przeciwnym bowiem razie Sąd Najwyższy stałby się, wbrew obowiązującym przepisom, sądem trzeciej instancji, a jego zadaniem nie jest przecież dokonywanie korekty ewentualnych błędów w zakresie stosowania, czy też wykładni prawa, w każdej indywidualnej sprawie.

Podkreślenia wymaga także, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w niniejszej sprawie oparty został na przesłance nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.) oraz na przesłance istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) – który to związany jest ściśle z przesłanką nieważności postępowania wskazaną powyżej. Zdaniem skarżącej, w sprawie zachodzi nieważność postępowania w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. (skład sądu orzekającego sprzeczny z przepisami prawa) z uwagi na rozpoznanie sprawy w składzie jednego sędziego. Jak jednak wynika z art. 15zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawartość lub precedensowy charakter sprawy.

Rozpoznanie sprawy przez Sąd Apelacyjny w składzie jednego sędziego było zatem zgodne z obowiązującymi przepisami prawa. Orzekanie przez sąd drugiej instancji w składzie trzech sędziów miało bowiem charakter fakultatywny. Wykładnia przepisów, do których odwołuje się skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, przyjęta w mającej moc zasady prawnej uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r. (III PZP 6/22), obowiązuje od dnia jej podjęcia. Wskazana uchwała nie mogła mieć wobec tego wpływu ani znaczenia dla zaskarżonego rozstrzygnięcia, bowiem Sąd w niniejszej sprawie orzekł przed jej podjęciem (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z

15 lutego 2024 r., I CSK 3933/23, LEX nr 3672897, 15 lutego 2024 r., I CSK 4388/23, LEX nr 368635 i z 13 sierpnia 2024 r., II USK 305/23, niepubl.). Nie została więc spełniona przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.

Jeżeli natomiast chodzi o drugą ze wskazanych w skardze kasacyjnych przesłanek, mających przemawiać za jej przyjęciem do dalszego rozpoznania, to należy przypomnieć, że powołanie się na przesłankę istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie wymaga wyraźnego wskazania przepisów powodujących rozbieżności, a ponadto przekonania w drodze stosownej argumentacji, iż wywołują one rzeczywiste i poważne wątpliwości interpretacyjne i dotychczas nie doczekały się wykładni w orzecznictwie sądów, bądź przytoczenia orzeczeń wskazujących na występujące na tle tych przepisów rozbieżności (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016 Nr 2, poz. 29; z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, LEX nr 2499783; z 22 maja 2018 r., I CSK 19/18, LEX nr 2507107; z 20 lutego 2019 r., IV CSK 351/18, LEX nr 2622368; z 28 stycznia 2021 r., V CSK 428/20, LEX nr 3119690 i z 15 września 2020 r., I CSK 144/20, LEX nr 3082499). Niewątpliwie, brak podstaw do uznania, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli ich interpretacja była przedmiotem uchwały Sądu Najwyższego w powiększonym składzie i nie zaistniały żadne okoliczności uzasadniające zmianę wyrażonego tam poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lutego 2008 r., II UK 256/07, LEX nr 449011). Strona skarżąca sama przyznała, że Sąd Najwyższy zajmował się już powyższą problematyką i zajął stanowisko w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r. (III PZP 6/22) – co powoduje, że nie może być mowy o wystąpieniu wskazanej przez stronę skarżącą przesłanki przedsądu. Nie można także wykazywać istnienia rozbieżności w orzecznictwie, powołując się jedynie na odmiennność wyrokowania czy interpretowania prawa przez sądy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 2003 r., I PK 577/02, OSNAPiUS 2003 nr 15, poz. 1) – tak jak to ma miejsce w przedmiotowej skardze kasacyjnej.

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c., a o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej

udzielonej z urzędu Sąd Najwyższy orzekł przy zastosowaniu § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 15 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2024 r., poz. 763).

[SOP]

r.g.